

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT, SPORTIT DHE RINISË
INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

KURRIKULA E BAZUAR NË KOMPETENCA

Lënda: Muzikë

Shkalla: II

Klasat: IV dhe V

Tiranë, 2017

INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

Përmbajtja e programit

I.	HYRJE	4
II.	KORNIZA KONCEPTUALE E PROGRAMIT	6
1.	Qëllimet e programit të muzikës	8
2.	Lidhja e kompetencave kyçe me kompetencat e fushës.....	9
	• Mendon në mënyrë krijuese në situata të ndryshme të të menduarit.	10
3.	Lidhja e lëndës së muzikës me temat ndërkurrikulare	11
4.	Lidhja e muzikës me fushat e tjera kurrikulare	12
5.	Kompetencat që formohen përmes tematikave	15
	Tabela 1: Kompetencat e veçanta dhe përshkrimi i tyre.....	17
6.	Koha mësimore për tematikë për secilën klasë	18
	SHKALLA E DYTË: KLASA E KATËRT DHE KLASA E PESTË	19
	3.1.Tematika: Gjuha dhe komunikimi muzikor	19
	3.2.Tematika: Teknika dhe procese muzikore	21
	3.3.Tematika: Historia, muzika dhe shoqëria	24
IV.	UDHËZIME METODOLOGJIKE.....	27
V.	UDHËZIME PËR VLERËSIMIN.....	29
VI.	MATERIALE DHE BURIME MËSIMORE.....	30

Tabelat dhe diagramet

Diagrami 1: Korniza konceptuale e programit.....	7
Diagrami 2: Rezultatet e të nxënit të komptencave kyçe që realizohen nëpërmjet lëndës së muzikës për shkallën e parë dhe të dytë.	10
Diagrami 3: Lidhja ndërmjet muzikës dhe fushave të tjera.	14
Diagrami 4 : Kompetencat e lëndës dhe tematikat e lëndës.	16
Tabela 1: Kompetencat e veçanta dhe përshkrimi i tyre	17

I. HYRJE

Muzika është një disiplinë artistike e artit dhe gjuhë universale që ndihmon nxënësit të kuptojnë dhe lidhin fenomenet dhe dukuritë muzikore, proceset dhe çështjet që i përkasin muzikës, duke vërtetuar ligjshmërinë e tyre, si dhe duke shpjeguar mënyrat e interpretimit dhe ndërtimit të tyre, gjë e cila çon drejt realizimit të një procesi të suksesshëm të mësimi të muzikës.

Të gjitha këto të bashkërenduara e të nënrenduara në procesin e edukimit, do trajtohen në mënyrë të veçuar e sistematike në këtë program lëndor sipas shkallëve dhe klasave.

Lënda e muzikës synon të edukojë dhe të formojë nxënësit nga pikëpamja muzikore, duke i orientuar ata me kreativitet drejt kuptimit të veçorive të ligjërimit muzikor nga më e thjeshta te më e ndërlikuara, përmes gjuhës dhe komunikimit muzikor, drejt marrjes pjesë dhe interpretimit në veprimtaritë muzikore individuale dhe në grup përmes teknikave dhe procesit muzikor, drejt formimit dhe krijimit të një vlerësimi dhe qëndrimi artistik në njohjen me veprat muzikore.

Njohja me muzikën mundëson zhvillimin e personalitetit të nxënësve, zhvillimin e aftësive të tyre për të punuar në mënyrë të pavarur e sistematike, si dhe për të menduar dhe për të gjykuar në mënyrë krijuese dhe kritike.

Integrimi i muzikës me të gjitha lëndët e tjera brenda fushës së arteve dhe me fushat e tjera të kurrikulës, si dhe me temat ndërkurrikulare ka qëllim që të zotërohen sa më mirë *kompetencat lëndore dhe ato kyçe*. Muzika është e pranishme në aktivitetet tona të përditshme (p.sh., klasë, shtëpi, televizion, film, koncert, teatër, kolonë zanore, ngjarje të shënuara familjare, veprimtari brenda dhe jashtë shkollës, ngjarje të komunitetit etj.), ndaj nuk mund të kuptohet pa marrjen e disa njohurive themelore bazë si *gjuha muzikore dhe komunikimi përmes saj, zbatimi përmes teknikave dhe proceseve muzikore, njohja me zhvillimin historik të saj dhe lidhjen e ngushtë me njeriun*, njohuri që bëjnë të vetëdijshëm nxënësit për rolin e muzikës në jetën e përditshme.

Nxënësit mësojnë dhe interpretojnë këngë dhe lojëra muzikore, zbatojnë modele ritmike përmes ritmeve të ndryshme, luajnë me instrumentet fëmijërore ORF, kuptojnë dhe krijojnë përmes njohjes së fenomeneve dhe dukurive në natyrë dhe muzikë etj.

Muzika zhvillohet përmes njohjes me dyshtyllat bazë të saj *ritmit* dhe *melodisë*, ku ritmi zbulohet në mjedisin përreth dhe më pas në muzikë, përjetohet duke provuar modele të ndryshme ritmike dhe krijohen ritme me dy, tri dhe katër goditje. Ndërsa tingujt

zbulohen në mjedisin përreth dhe përcaktohen karakteristikat e tyre, këngët dhe lojërat didaktike për fëmijë, këngët dhe lojërat popullore, të përshtatshme për nga karakteri, përmbajtja e shtrirja, me dhe pa shoqërim instrumental, mësohen duke formuar kështu një kulturë vokale, përmes teknikave të kënduarit dhe kërkesave të këndimit: *pozicioni, frymëmarrja, artikulimi i fjalëve* etj. Luajtja me instrumente me goditje dhe ato ORF, shoqërimi i këngëve dhe lojërave muzikore, krijimi i modeleve ritmike përmes ligjërit të vargjeve, shoqërimet me lëvizje trupore, me shuplaka, janë veprimtari që zhvillohen në këtë nivel moshor.

Muzika, u afron nxënësve *kënaqësinë* që afron dëgjimi i një vepr¹apo krijimi të caktuar muzikor, *aspektet “prozaike”* të saj, *faktorët* që e bëjnë të mundur ekzistencën e veprës si të tillë ose të atillë; *mekanizmin* që e vë në lëvizje *përfytyrimin e figurës së tingujve* dhe gjithë arsenalin e mjeteve që përcaktojnë *pamjen tërësore të muzikës*.

¹ Veprat muzikore do të vendosen për dëgjim për të sjellë shembuj konkretë të shpejtësisë së ritmit, karakterit muzikor, të karakteristikave të tingujve, apo karakteristikave të formës apo gjinisë muzikore.

II. KORNIZA KONCEPTUALE E PROGRAMIT

Hartimi i programit lëndor rrjedh nga korniza kurrikulare e arsimit parauniversitar, kurrikula bërthamë dhe plani mësimor i arsimit bazë. Si i tillë ky dokument i shërben:

-) **nxënësit**, për zhvillimin e kompetencave kyçe të të nxënit gjatë gjithë jetës dhe të kompetencave të lëndës së muzikës, në mënyrë që ai të përballojë sfidat e jetës dhe të integrohet në shoqëri;
-) **mësuesit**, për planifikimin, realizimin dhe vlerësimin e veprimtarisë mësimore dhe arritjet e nxënësve në klasë dhe jashtë saj;
-) **prindit**, për njohjen e rezultateve e pritshme të fëmijëve dhe kriteret e vlerësimit në periudha të caktuara;
-) **hartuesit** të teksteve mësimore dhe të materialeve ndihmëse për mësuesit dhe nxënësit.

Programi i muzikës ka në thelbin e tij krijimin e kushteve për ndërtimin e **kompetencave të lëndës**, si dhe të kompetencave kyçe që lidhen me to. Realizimi i **temave ndërkurrikulare** nëpërmjet lëndës së muzikës është një komponent i rëndësishëm i programit për kontributin e muzikës dhe të gjitha arteve të tjera që përbëjnë fushën e arteve, në shoqëri dhe në jetën e përditshme.

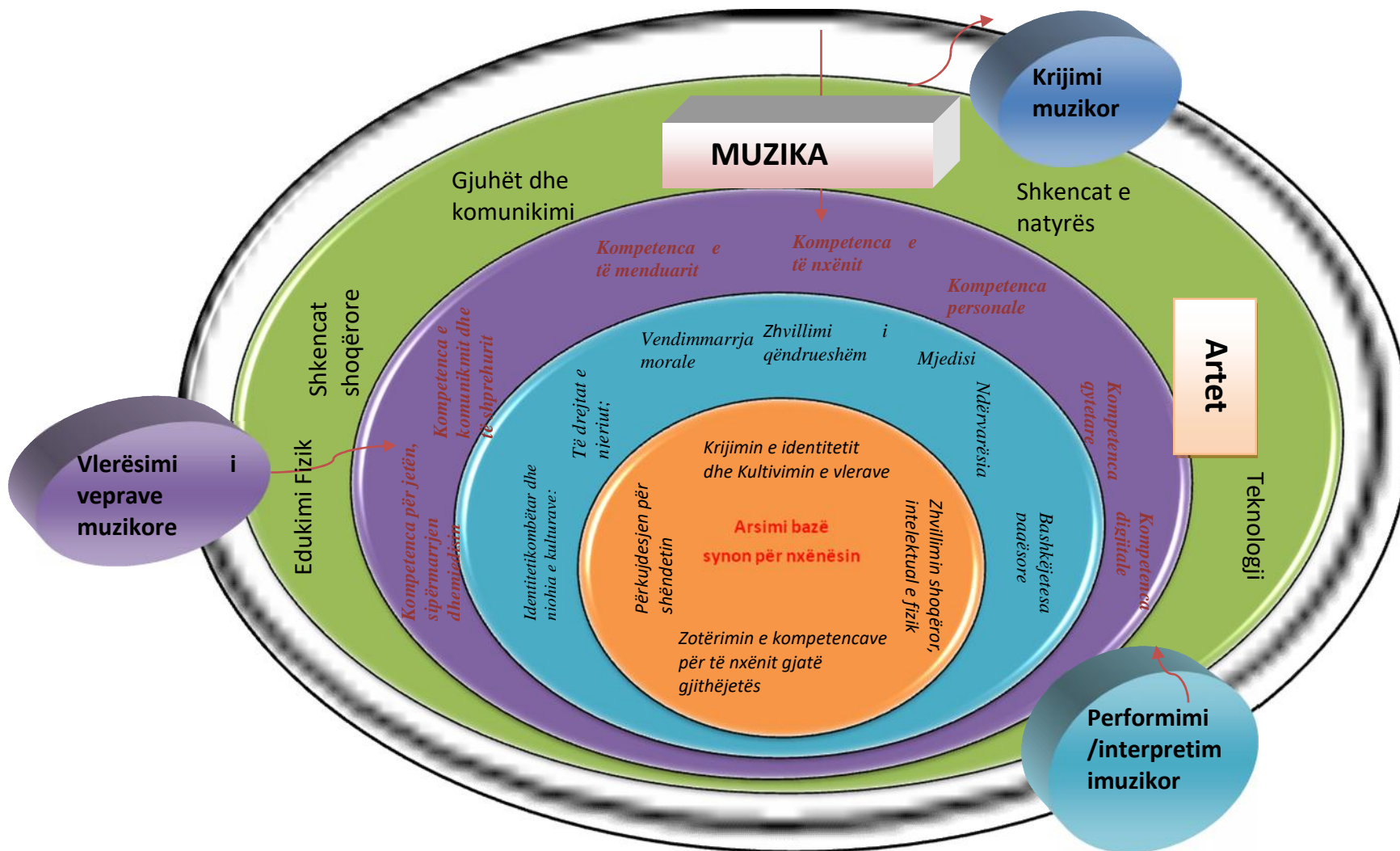
Programi përmban 3 tematika, të cilat janë të përbashkëta në të gjitha disiplinat artistike të fushës së arteve dhe krijojnë kushte që nxënësi të ndërtojë dhe të zbatojë njohuritë, shkathtësitë, qëndrimet dhe vlerat, në funksion të kompetencave të lëndës dhe kompetencave kyçe. Në program paraqitet edhe **koha mësimore për secilën tematikë**, që ndryshon nga klasa në klasë.

Në program, gjithashtu, përshkruhet lidhja e muzikës dhe fushave të tjera, në mënyrë që kurrikula e arsimit bazë të shihet si një e tërë për realizimin e qëllimit kryesor të formimit të nxënësve.

Përdorimi i metodologjive efikase në mësimdhënie në muzikë është kusht për zbatimin e programit, për arritjen e kompetencave nga ana e nxënësve, duke i dhënë secilit mundësinë të shfaqë dhe të zhvillojë potencialin artistik që zotëron brenda vetes. Në këtë program **vlerësimi i nxënësve** është komponent thelbësor për përmirësimin e arritjeve të nxënësve dhe procesit të të nxënit.

Korniza konceptuale e programit të muzikës paraqitet në diagramin e mëposhtëm.

Diagrami 1: Korniza konceptuale e programit

1. Qëllimet e APU- së

Arsimi parauniversitar krijon kushte dhe mundësi që nxënësit: të ndërtojnë dhe të zhvillojnë njohuri, shkathtësi, qëndrime dhe vlera që kërkon shoqëria demokratike; të zhvillohen në mënyrë të pavarur e të gjithanshme; të kontribuojnë në ndërtimin dhe mirëqenien vetjake dhe të shoqërisë shqiptare dhe të përballen në mënyrë konstruktive me sfidat e jetës.

Në arsimin parauniversitar nxënësi:

- kultivon identitetin vetjak, kombëtar dhe përkatësinë kulturore;
- përvetëson vlera të përgjithshme kulturore dhe qytetare;
- zhvillohet në aspektet intelektuale, etike, fizike, sociale dhe estetike;
- zhvillon përgjegjësi ndaj vetes, ndaj të tjerëve, ndaj shoqërisë dhe ndaj mjedisit;
- aftësohet për jetë dhe për punë, në kontekste të ndryshme shoqërore e kulturore;
- aftësohet për të nxënë gjatë gjithë jetës;
- zhvillon shpirtin e sipërmarrjes;
- përdor teknologjitë e reja.

2. Qëllimet e programit të muzikës

Programi i muzikës, nëpërmjet përmbajtjeve të tematikave, ka si qëllim zhvillimin e njohurive dhe të koncepteve bazë për formimin artistik në muzikë, përmes zbulimit të dukurive dhe fenomeneve muzikore nga mjedisi, zhvillimin e aftësive muzikore, të menduarit kritik dhe krijues, zhvillimin personal, intelektual, social dhe kulturor të nxënësve, aftësimin e nxënësve për të njohur dhe vlerësuar vepra të muzikës shqiptare dhe asaj botërore, nga periudha dhe kontekste të ndryshme kulturore dhe historike. Ata do të përfshihen në veprimtari muzikore tradicionale, duke manifestuar vlerat e muzikës kombëtare si pjesë e pandashme e vlerave të artit shqiptar, marrin pjesë në jetën kulturore të klasës, shkollës, komunitetit, duke i vënë në shërbim të mjedisit, ku jeton, aftësitë dhe

talentin e vet, ndërveprojnë në mënyrë sociale, kulturore dhe intelektuale me grupet të ndryshme kulturore apo etnike, krijojnë dhe realizojnë punë të ndryshme muzikore, japin kontributin personal në zhvillimet artistike muzikore në nivel lokal, kombëtar dhe më gjerë.

Në programin e muzikës nxënësi mëson të zbulojë ngjashmëritë, ndryshimet, marrëdhëniet shkak - pasojë ndërmjet dukurive dhe fenomene muzikore, eksperimenton me ritmin dhe melodinë, duke i gjetur ato në mjedisin e tyre të përditshëm, kupton dhe argumenton qëndrimet e veta, duke ia paraqitur të tjerëve, edukohet të punojë në grup, ndihet i suksesshëm në muzikë.

3. Lidhja e kompetencave kyçe me kompetencat e fushës

Organizimi i mësimin të muzikës me bazë kompetencat përqendrohet në atë që nxënësi duhet të dijë, të bëjë saktë dhe të shpjegojë pse e bën. Ndërtimi dhe zbatimi i kompetencave kyçe nga nxënësit gjatë procesit të mësimdhënies dhe nxënies, kërkon që mësuesi të mbajë parasysh lidhjen e kompetencave kyçe me kompetencat e lëndës për secilën shkallë/klasë. Për të realizuar në praktikë këtë lidhje, mësuesi duhet të përzgjedhë *situatat, veprimtaritë, metodat, dhe mjetet e përshtatshme të procesit të të nxënit. **Kompetenca*** përcaktohet si integrim i njohurive, shkathtësive dhe qëndrimeve që një nxënës duhet t'i fitojë gjatë procesit të nxënies.

Kur nxënësi realizon kompetencat muzikore, ai njëkohësisht është duke zhvilluar edhe kompetencat kyçe. P.sh., kompetenca e muzikës “Interpretimi dhe performimi i veprave” (këngë dhe lojëra muzikore) përfshin shumë nga teknikat e të kënduarit, por jo vetëm kaq. Në arritjen e kësaj kompetence ndihmojnë dhe procese të tilla si improvizimi, interpretimi, analizimi tekstual/emocional dhe muzikor i këngëve dhe lojërave që këndojnë apo i veprave muzikore që dëgjojnë.

Për të realizuar lidhjen e kompetencave kyçe me kompetencat e lëndës së muzikës mësuesi ndjek këto hapa:

- përzgjedh rezultatin/et e të nxënit për kompetencat kyçe që synon të arrijë nxënësi në shkallën përkatëse;
- zbërthen në rezultate të nxëni për kompetenca kyç për secilin vit mësimor rezultatin/et e të nxënit për shkallë, për kompetencat kyçe;

- përzgjedh rezultatin/et e të nxënit për shkallë për kompetencat e lëndës së muzikës që synon të arrijë nxënësi;
- zbërthen në rezultate të nxëni për kompetencat e lëndës së muzikës për vit mësimor, rezultatin/et e të nxënit për shkallë;
- përzgjedh përmbajtjen/et mësimore, mjetet didaktike, metodologjinë e mësimdhënies, përmes të cilave realizon rezultatet e të nxënit të kompetencave muzikore në një vit mësimor, si dhe rezultatet e të nxënit për kompetencat kyç në një vit mësimor;
- planifikon mësimdhënien duke përfshirë periudhën kohore gjatë së cilës do t'i arrijë rezultatet e të nxënit brenda vitit shkollor;
- kryen analiza dhe vlerësime të ecurisë së nxënësve pas realizimit të orëve mësimore, detyrave, projekteve, për të verifikuar arritjet e rezultateve të të nxënit për vit mësimor dhe shkallë për lëndën e muzikës.

Diagrami 2: Rezultatet kryesore të të nxënit sipas kompetencave kyçe që realizohen nëpërmjet lëndës së muzikës, klasa katërt dhe e pestë, shkalla e dytë.

SHKALLA E DYTË	
Kompetenca e komunikimit dhe e të shprehurit	
J	Merr pjesë aktive në veprimtaritë artistike.
J	Kupton mesazhet nëpërmjet simboleve muzikore që u drejtohen.
J	Shpjegon në mënyrë të përshtatshme me anë të gjuhëve, simboleve dhe formave artistike.
J	Komunikon në mënyrë të pavarur dhe krijuese mundësitë e të shprehurit në muzikë.
Kompetenca e të menduarit	
J	Mendon në mënyrë krijuese në situata të ndryshme të të menduarit.
J	Përpunon njohuritë në mënyrë të pavarur, krijuese dhe me përgjegjësi.
J	Zhvillon aftësitë për të menduar në mënyrë kritike, krijuese dhe ndërvepruese.
J	Demonstron realizimin e një krijimi/interpretimi në një veprimtari muzikore.

Kompetenca e të mësuarit për të nxënë
<ul style="list-style-type: none">)] Përdor mjetet për të realizuar një krijim muzikor.)] Përdor burime të ndryshme për të realizuar një krijim muzikor.)] Zgjidh në mënyrë të pavarur detyrën muzikore.
Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin
<ul style="list-style-type: none">)] Ndërmerr nisma për të zhvilluar aktivitete muzikore brenda dhe jashtë klasës, duke kontribuar në mënyrë krijuese.
Kompetenca personale
<ul style="list-style-type: none">)] Zhvillon besimin tek vetja gjatë krijimit/performimit/vlerësimit muzikor respekton punën e vet dhe të të tjerëve)] Bashkëpunon me të tjerët pavarësisht kulturës, aftësive dhe nevojave brenda dhe jashtë shkollës për një qëllim të përbashkët.
Kompetenca qytetare
<ul style="list-style-type: none">)] Diskuton dhe bashkëpunon me të tjerët për çështje të ndryshme kulturore.
Kompetenca digjitale
<ul style="list-style-type: none">)] Përdor mjetet: magnetofon, video CD, DVD, kompjuter etj.

4. Lidhja e lëndës së muzikës me temat ndërkurrikulare

Temat ndërkurrikulare janë tema madhore, me të cilat përballet shoqëria tani dhe në të ardhmen. Muzika zhvillohet nëpërmjet ka një shumëllojshmëri veprimtarish në jetën e përditshme dhe është e lidhur me shumë komponentë të arsimit. Kjo lidhje është e shumëfishtë sepse ajo jo vetëm merr në konsideratë shumë nga këto komponentë, por edhe kontribuon në realizimin e tyre. Kështu në shqyrtimin e temave ndërkurrikulare:

-) *Identiteti kombëtar dhe njohja e kulturave;*
-) *Të drejtat e njeriut;*
-) *Vendimmarrja morale;*
-) *Zhvillimi i qëndrueshëm;*
-) *Mjedisi;*
-) *Ndërvarësia;*
-) *Bashkëjetesa paqësore*

ku nxënësi kontribuon përmes aktiviteteve muzikore, duke shpalosur vlerat e kulturës së vet, duke respektuar dhe promovuar vlerat e kulturave të tjera, duke bashkëpunuar vetëm dhe në grup në aktivitete të ndryshme, duke dhënë kontributin e vet në mbrojtjen e mjedisit, duke u dhënë zgjidhje situatave dhe problemeve të ndryshme muzikore/artistike, duke përdorur gjuhë të saktë muzikore për të komunikuar vlera dhe qëndrime për një bashkë jetesë paqësore ndërmjet kulturave, çështje që lidhen edhe me fusha të tjera që ata mësojnë. Përmes projekteve të ndryshme në fushën e arteve, ata mund të komunikojnë dhe shprehen përmes gjuhës muzikore, për të krijuar një punë të vetën muzikore, duke eksperimentuar, zbuluar dhe zhvilluar më tej informacionin dhe idetë muzikore, duke organizuar krijimet muzikore sipas elementeve të gjuhës muzikore në një kontekst të caktuar historik dhe kulturor.

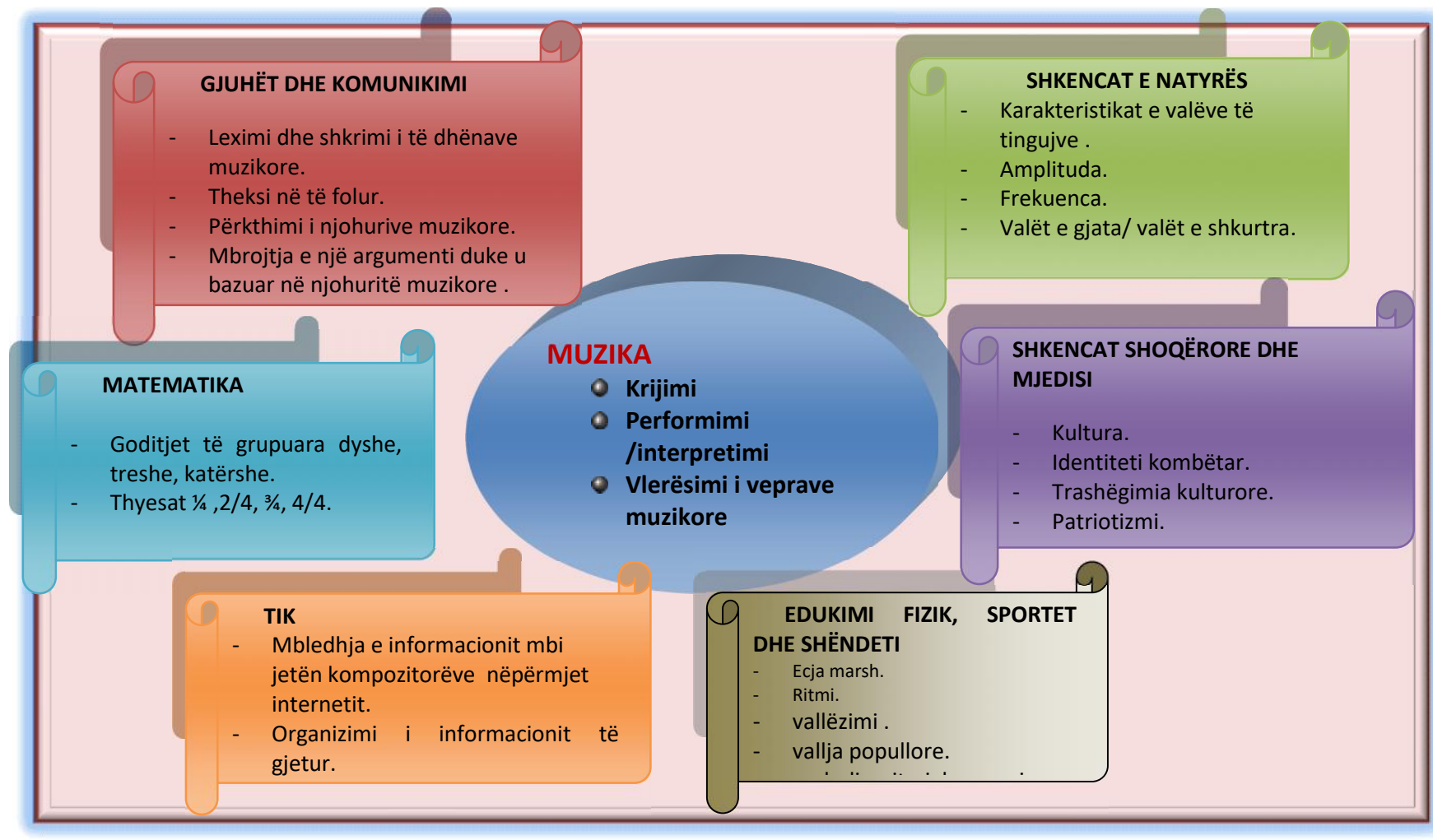
5. Lidhja e muzikës me fushat e tjera kurrikulare

Muzika është e lidhur me lëndët brenda fushës së saj, por edhe me fusha të tjera të nxëni në kurrikul. Melodia, ritmi, harmonia, dinamika, tempa, forma, historia etj., lidhen shumë mirë me lëndët e tjera artistike, brenda fushës, por disa koncepte studiohen në disa fusha të tjera në kontekstin e objektit të studimit që ata kanë, si: Matematika, Gjuha dhe komunikimi, Shkencat dhe mjedisi, Edukimi fizik, sporti dhe shëndeti, TIK-u. Kështu që në arsimin fillor, mësuesit përmes mësimin të shumë përmbajtjeve mësimore, duhet t'u japin mundësinë fëmijëve/nxënësve të konsolidojnë përvojat që ata kanë krijuar dhe që i sjellin në klasë, duke i pasuruar dhe duke u dhënë drejtim të mëtejshëm këtyre përvojave. Gjatë studimit të fenomeneve dhe dukurive muzikore, nxënësit duhet të zhvillojnë

kompetencën e komunikimit dhe të përdorin drejt gjuhën dhe terminologjinë muzikore. Nëse nxënësit shprehin rrjedhshëm mendimet e tyre rreth informacioneve muzikore në veçanti dhe atyre artistike në përgjithësi, ata zhvillojnë saktë kompetencën e komunikimit të gjuhës. Por njëkohësisht edhe lëndët brenda fushës së arteve kontribuojnë në zgjerimin dhe përpunimin e fjalorit artistik të nxënësve duke i nxitur ata të parashtrojnë qartë dhe saktësisht idetë e tyre përmes komunikimit apo përmes diskutimeve mbi përshkrimin e punëve krijuese dhe shpjegimit të rezultateve të tyre e krijuar një fjalor artistik.

Studimi i muzikës lidhet me fushën e shkencave shoqërore, pasi nëpërmjet saj nxënësit marrin informacion mbi historitë e zhvillimit të arteve në periudha të caktuara historike në vende, kontekste dhe kultura të ndryshme. Duke hedhur vështrimin nga e kaluara historike mund të marrin përgjigje si ka evoluar muzika, duke bërë kërkime ata prezantojnë informacionet muzikore qartë, zhvillojnë kompetencën e komunikimit, digjitale, personale etj. Por, fusha e arteve lidhet me fushën e shkencave natyrore, pasi disa teknika specifike të fushës së arteve zbatohen nëse njihen mirë ligjet e fushës së shkencave .P.sh. për të kryer lëvizjet e trupit një kërcimtar mund të arrijë performancën më të lartë, nëse njih mirë ligjet e dinamikës. Por njëkohësisht duke shfrytëzuar programet e arteve pamore nxënësi bëhet njohës i mirë i figurave dhe trupave gjeometrikë në hapësirë dhe plan.

Diagrami 3: Lidhja ndërmjet muzikës dhe fushave të tjera

6. Kompetencat që formohen përmes tematikave

Bazuar në këtë kurrikul, lënda e muzikës synon të ndërtojë dhe zhvillon 3 kompetencat e lëndës, të cilat lidhen me kompetencat kyçe që një nxënës duhet të zotërojë gjatë gjithë jetës së tij dhe që përmbushen përmes njohurive të zhvilluara nëpërmjet 3 tematikave kryesore

Tematikës e lëndës:

Tematika 1: Gjuha dhe komunikimi muzikor.

Tematika 2: Teknikat dhe proceset muzikore.

Tematika 3: Historia, muzika dhe shoqëria.

Kompetencat e lëndës:

Kompetenca 1: Krijimi muzikor.

Kompetenca 2: Performimi/interpretimi muzikor.

Kompetenca muzikore 3: Vlerësimi i veprave muzikore.

Diagrami 4 : Kompetencat që formohen përmes tematikave

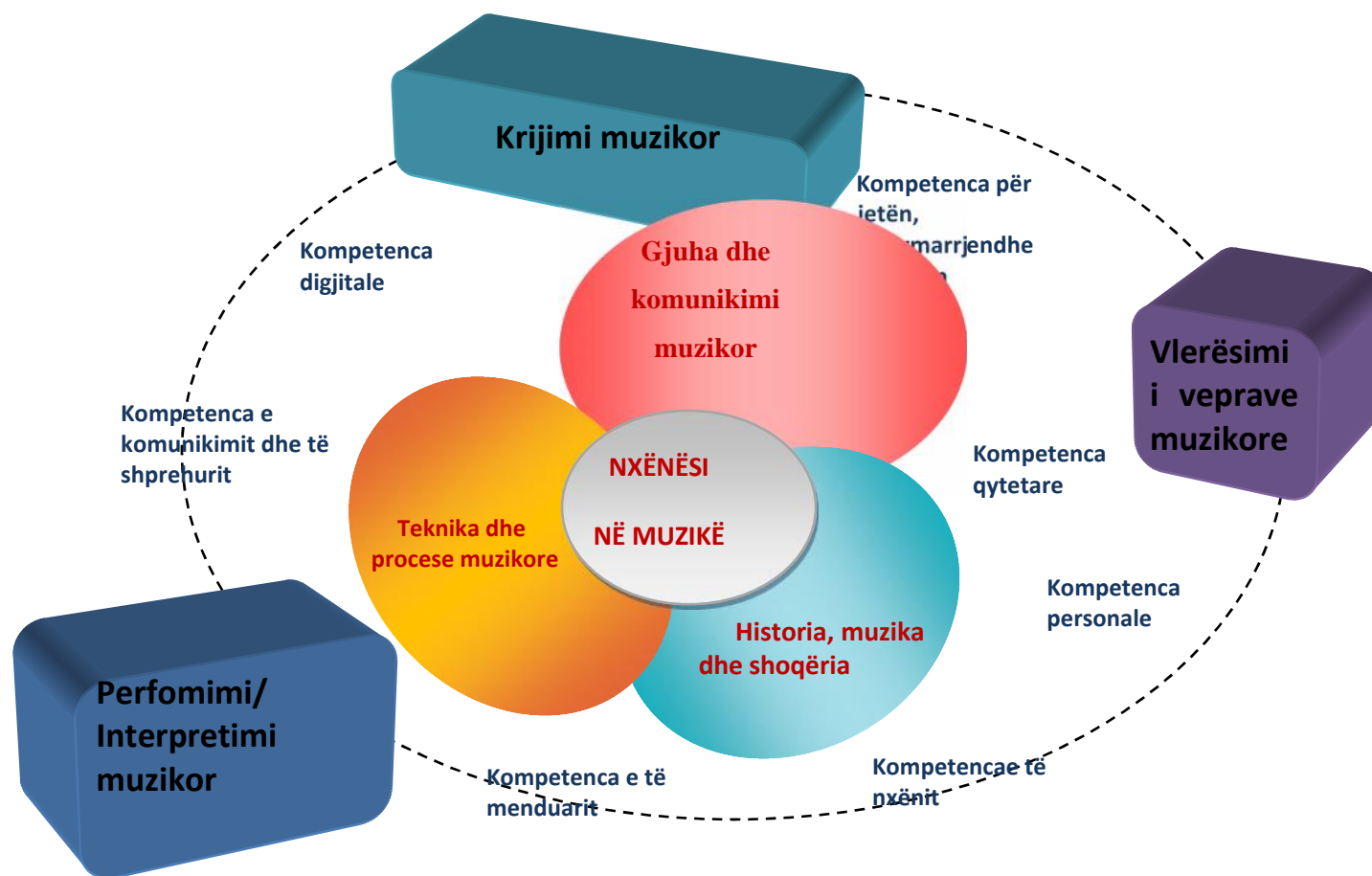

Tabela 1: Kompetencat e veçanta dhe përshkrimi i tyre

Kompetencat e veçanta	Përshkrimi i kompetencave
Krijimi muzikor	<p>Nxënësi :</p> <ul style="list-style-type: none"> - përdor ide të ndryshme, duke përdorur elementet dhe gjuhën muzikore; - eksperimenton duke zbuluar dhe zhvilluar më tej idetë e veta artistike; - organizon krijimin e vet muzikor, sipas elementeve të gjuhës muzikore ; - ndan përvojat e veta krijuese me të tjerët.
Performimi/interpretimi muzikor	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - familjarizohet me përmbajtje të ndryshme të veprave të ndryshme muzikore (këngë /lojëra muzikore, fragmente të thjeshta muzikore); - zbaton teknika dhe procese të ndryshme muzikore gjatë këndimit dhe luajtjes me instrumente; - respekton rregullat e performimit/interpretimit muzikor gjatë këndimit dhe luajtjes në instrumente; - ndan përvojat e veta performuese/interpretuese me të tjerë.
Vlerësimi i veprave muzikore	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon me fjalor të thjeshtë këngë/lojëra dhe veprat muzikore të thjeshta.

7. Koha mësimore për tematikë për secilën klasë

Klasat	Gjuha dhe komunikimi muzikor	Teknika dhe procese	Historia, muzika dhe shoqëria	Orët
Klasa e katërt	8	22	5	35 orë
Klasa e pestë	8	22	5	35 orë

**III.REZULTATET E TË NXËNIT TË KOMPETENCAVE, SIPAS TEMATIKAVE,
SHKALLA E DYTË: KLASA E KATËRT DHE KLASA E PESTË**

3.1.Tematika: Gjuha dhe komunikimi muzikor

PËRSHKRIMI I TEMATIKËS:

Në këtë tematikë nxënësit rikujtojnë ritmin me dy goditje dhe demonstrojnë kuptimin e ritmit me tri dhe katër goditje, duke përdorur goditjen e shkurtër dhe goditjen e gjatë nëpërmjet fjalëve me rrokjet *TA ; TA- A ose Ti - Ti ; TA –A-A; TA –TA –TA –TA; TA - A –A –A –A etj.*, duke vendosur *theksin* atje ku duhet apo nëpërmjet simboleve grafike. Përmes ritmeve me dy, tri dhe katër goditje, nxënësit fillon të zgjerojnë njohuritë mbi to, edukohen me ritmin dhe melodinë, mbi shpejtësinë dhe terminologjinë përkatëse. Ata krijojnë me ritmet me dy, tri dhe katër goditje, përjetojnë dhe zhvillojnë më tej ato nëpërmjet modeleve konkrete ritmike duke i shoqëruar me mjete trupore ose instrumente me goditje. Ata kuptojnë lartësinë e tingujve përmes *alfabetit muzikor* ndihmon nxënësit të fillojnë hapat e parë me njohjen me konceptin e notave muzikore. Ata evidentojnë instrumentet muzikore dhe bëjnë klasifikimin e tyre sipas grupimeve.

REZULTATET E TË NXËNIT PËR KOMPETENCAT E LËNDËS:

-) *Krijimi muzikor:* Nxënësi krijon me modele ritmike me dy, tri dhe katër goditje; krijon modele ritmike me mjete trupore, me zë dhe simbole, duke vënë në pah *theksin e fortë* gjatë ritmizimit të tyre; krijon simbole grafike për këto ritme.
-) *Performimi/interpretimi muzikor:* Nxënësi interpreton këngë dhe lojëra muzikore në kohët 2,3,4 kohë; luan me instrumentet ORF apo me mjete trupore sipas simbolikës së përdorur në ritme me *dy, tre dhe katër* goditje; interpreton këngë apo lojëra muzikore, duke demonstruar kuptimin shpejtësisë së muzikës sipas terminologjisë së mësuar; luan ksilofon sipas alfabetit muzikor.
-) *Vlerësimi i veprave muzikore:* Nxënësi shpjegon ndryshimin ritmik tek këngët me dy, tri dhe katër goditje; bën lidhje të shembuj të ndryshueshmërisë së shpejtësisë së muzikës nëpërmjet shembujve muzikore që dëgjon, duke shpjeguar emocionet që i krijohen.

Njohuritë për realizimin e kompetencave të lëndës

Shkathhtësitë për realizimin e kompetencave të lëndës

KLASA 4

<p>Ritmi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ritmi me tre goditje –<i>theksi muzikor</i>. - Ritmi me katër goditje –<i>theksi muzikor</i>. - Pushimi muzikor. <p>Ritmi me 2-3-4 goditje - krijim.</p>	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - përjeton rrahjen ritmike me 3 goditje: <i>vals</i> – vallëzon duke mbajtur ritmin me 3 goditje dhe theksuar <i>goditjen e parë</i>; - kupton dhe përjeton pushimin muzikor në rrahjet me 2 - 3 dhe 4 goditje; - gjen fjalë me 3 dhe 4 rrokje dhe përcakton <i>theksin</i> gjatë shqiptimit të fjalës; - krijon modele ritmike me 2 -3 dhe 4 goditje, duke i prezantuar ato me simbole të ndryshme grafike; - përdor mjetet trupore apo instrumentet me goditje për të krijuar modele ritmike me 2, 3 dhe 4 goditje.
<p>KLASA 5</p>	
<p>Melodia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Notat sipas alfabetit: <i>C,D,E,F,G,A,B,C</i>. <p>Shenjat e ngjyrimit: <i>pp- mp - f f - kreshendo</i> dhe <i>dekreshendo</i>.</p> <p>Tempi: <i>adagio, andante, moderato, allegro</i> në muzikë.</p>	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - njeh lartësinë e tingujve përmes alfabetit muzikor: <i>C,D,E,F,G,A,B,C</i>; - kupton gjatësinë me një goditje si njësi numërimi në muzikë; - kupton shpejtësinë e muzikës së <i>ngadaltë, mesatare</i> dhe të <i>shpejtë</i>.
<p>Qëndrime dhe vlera:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dëgjon dhe shpreh përmes dëgjimit, karakteristika të muzikës përmes fjalës, lëvizjes, krijimit. - Shprehet rreth karakteristikave e ritmit dhe melodisë përmes dëgjimit. - Shpreh idetë e veta për muzikën që dëgjon. - Shprehet duke komunikuar artistikisht për një pjesë muzikore. - Demonstron vetëbesim në aktivitete të ndryshme muzikore/artistike. - Shprehet dhe komunikon në mënyrë të pavarur. - Merr pjesë aktive në veprimtaritë muzikore vetëm dhe në grup. 	

- Përdor imagjinatën dhe kreativitetin për të krijuar dhe interpretuar muzikën në grup.
- Demonstron vetëbesim në krijimet e veta muzikore vetëm ose në grup.
- Bashkëpunon vetëm dhe me të tjerë në një veprimtari muzikore.
- Respekton diversitetin ndaj kulturave të ndryshme muzikore që dëgjon.
- Respekton krijimet e veta dhe të tjerëve.
- Mban qëndrim ndaj këngëve dhe fragmenteve të ndryshme muzikore.
- Njeh dhe respekton trashëgiminë kulturore kombëtare dhe atë të kulturave të tjera.
- Zhvillon frymë bashkëpunimi dhe përgjegjësie gjatë këndimit apo krijimit muzikor.
- Demonstron përqendrim dhe durim gjatë punëve krijuese dhe interpretuese.

3.2.Tematika: Teknika dhe procese muzikore

PËRSHKRIMI I TEMATIKËS:

Proceset muzikore që vazhdojnë të zhvillohen dhe përshkojnë muzikën në tërësi janë: *këndimi, luajtja në instrumente muzikore për fëmijë, përjetimi, interpretimi, dëgjimi muzikor, krijimi, improvizimi, analizimi*, të cilat zhvillohen nëpërmjet teknikave të ndryshme të kënduarit, luajtjes në instrument, të dëgjuarit etj. Përmes të kënduarit do të zhvillohen më tej mënyrat e formësimit të zërit dhe të një kënduari të saktë në intonacion e ritëm. Përmbajtjet e këngëve janë të thjeshta dhe kanë një tematikë të larmishme si: *himni, atdheu, familja, shoqëria, këngët patriotike dhe festat e ndryshme* etj., po kështu edhe *këngët/lojë muzikore* apo *popullore*. Ato kanë vlera artistike muzikore, edukative dhe poetike, të cilat edukojnë nxënësit për një qëllim të caktuar, prandaj tematika dhe shumëllojshmëria e tematikave është e detyrueshme. Këngët duhet të jenë të thjeshta për nga *shtrirja e regjistrit vokal (zërit), melodia dhe ritmi*. Luajtja me instrumentet trupore dhe instrumentet me goditje do të jenë pjesë e shoqërimit të këngëve dhe improvizimit me to, apo të muzikës që nxënësit këndojnë, vallëzojnë dhe shoqërojnë.

REZULTATET E TË NXËNIT PËR KOMPETENCAT E LËNDËS:

) *Krijimi muzikor*: Nxënësi komunikon qartë njohuritë që zotëron rreth gjuhës muzikore duke shpjeguar emocionet e këngës apo lojës muzikore.

<p>) <i>Performimi/interpretimi muzikor:</i> Nxënësi këndon duke respektuar teknikën e këndimit përmes rregullave të përcaktuara; interpreton këngë për fëmijë duke iu përshtatur teksteve të këngës; interpreton këngët me ndjenjë dhe emocion; performon/interpreton këngët në festat e klasës apo të shkollës.</p> <p>) <i>Vlerësimi i veprave muzikore:</i> Nxënësi shpreh emocionet e veta për këngët që këndon; përdor elementet e gjuhës muzikore gjatë shpjegimit emocional; përjeton muzikën dhe përdor një fjalor të thjeshtë muzikor; respekton interpretimin dhe performimin e shokëve; ndan përvojën e vet artistike me të tjerët; respekton këngë të kulturave të tjera.</p>	
Njohuritë për realizimin e kompetencave të lëndës	Shkathtësitë për realizimin e kompetencave të lëndës
KLASA 4	
<p>Këndimi solo dhe në grup.</p> <p>Ndërtimi instrumenteve me goditje ORF.</p>	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - këndon këngë me tematika të larmishme (atdheu, familja, natyra, shoqëria, shkolla etj.), në kohët 2/4, 3/4, 4/4, me regjistër të thjeshtë vokale, me shtrirje brenda oktavës qendrore, nga notat Do – Do²; - respekton rregullat e këndimit gjatë të kënduarit; - respekton gjatë këndimit <i>ritmin, intonacionin, rregullat e këndimit</i>; - këndon <i>solo dhe në grup</i>; - ndërton dhe shoqëron me instrumentet ORF këngë/ pjesë shumë të thjeshta; - interpreton këngët e mësuara me emocion dhe ndjenjë; - merr pjesë në aktivitetet e klasës dhe shkollës; - regjistron krijimet e tyre me instrumente dhe zë (luajtje në instrument dhe këngë në magnetofonin e klasës, shkollës).
KLASA 5	
<p>Këndimi solo dhe në grup.</p>	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - këndon këngë me tematika të larmishme (<i>atdheu, familja, natyra, shoqëria, shkolla</i> ,

<p>Ndërtimi instrumenteve me goditje ORF.</p>	<p><i>himn, partizane dhe patriotike</i>) në kohët 2/4, 3/4, 4/4 , me regjistër të thjeshtë vokal, me shtrirje brenda oktavës qendrore, nga notat Do – Do²;</p> <ul style="list-style-type: none"> - respekton rregullat e këndimit gjatë të kënduarit; - respekton gjatë këndimit <i>ritmin, intonacionin, shenjat dinamike</i>; - këndon <i>solo dhe në grup</i>; - interpreton këngët e mësuara me emocion dhe ndjenjë; - ndërton dhe shoqëron me instrumentet ORF, këngë/ pjesë shumë të thjeshta; - luan në ksilofon këngë/melodi të thjeshta sipas alfabetit muzikor; - respekton rregullat e luajtjes në instrument; - merr pjesë në aktivitetet e klasës dhe shkollës; - regjistron krijimet e tyre me instrumente dhe zë (luajtje në instrument dhe këngë në magnetofonin e klasës, shkollës.
<p>Qëndrime dhe vlera:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dëgjon dhe shpreh përmes dëgjimit, karakteristika të muzikës përmes fjalës, lëvizjes, krijimit. - Shprehet rreth karakteristikave e ritmit dhe melodisë përmes dëgjimit. - Shpreh idetë e veta për muzikën që dëgjon. - Shprehet duke komunikuar artistikisht për një pjesë muzikore. - Demonstron vetëbesim në aktivitete të ndryshme muzikore/artistike. - Shprehet dhe komunikon në mënyrë të pavarur. - Merr pjesë aktive në veprimtaritë muzikore vetëm dhe në grup. - Përdor imagjinatën dhe kreativitetin për të krijuar dhe interpretuar muzikën në grup. - Demonstron vetëbesim në krijimet e veta muzikore vetëm ose në grup. - Bashkëpunon vetëm dhe me të tjerë në një veprimtari muzikore. - Respekton diversitetin ndaj kulturave të ndryshme muzikore që dëgjon. 	

- Respekton krijimet e veta dhe të tjerëve.
 - Mban qëndrim ndaj këngëve dhe fragmenteve të ndryshme muzikore.
 - Njeh dhe respekton trashëgiminë kulturore kombëtare dhe atë të kulturave të tjera.
 - Zhvillon frymë bashkëpunimi dhe përgjegjësie gjatë këndimit apo krijimit muzikor.
- Demonstron përqendrim dhe durim gjatë punëve krijuese dhe interpretuese.

3.3.Tematika: Historia, muzika dhe shoqëria

PËRSHKRIMI I TEMATIKËS:

Dëgjimi muzikor, përjetimi dhe shprehja e emocioneve është një moment shumë i rëndësishëm në edukimin dhe formimin muzikor. Muzika zhvillon dhe krijon emocione, që shprehin: *dashuri, kënaqësi, keqardhje, gëzim, shpresë, mërzi etj.* Përmes njohjes, kuptimit të njohurive muzikore dhe dëgjimit muzikor edukohet te nxënësit dëshira për muzikën dhe i bën ata më të vetëdijshëm ndaj muzikës që ata dëgjojnë. Pjesët muzikore të huaja apo shqiptare, përveçse krijojnë emocione të ndryshme tek ata, i ndihmojnë të kuptojnë gjuhën muzikore, të shprehin bukur dhe të diskutojnë rreth njohurive që kanë marrë rreth *karakteristikave të ritmit, tingujve, ngjyimit, dinamikës*, duke njohur dhe respektuar muzikën e vendit të vet dhe të tjerëve, duke njohur dhe dalluar karakteristikat e muzikës së tyre dhe shprehur emocionalisht për to.

REZULTATET E TË NXËNIT PËR KOMPETENCAT E LËNDËS:

-) **Krijimi muzikor:** Nxënësi kupton përmes fragmenteve të ndryshme muzikore, gjuhën muzikore, *ndryshueshmërinë e ritmeve muzikore, shpejtësinë muzikore, lartësinë e tingujve, karakterin* e pjesëve muzikore kur luhen ose këndohen; improvizon mbi një këngë apo melodi sipas ritmit apo karakterit të melodisë.
-) **Performimi/interpretimi muzikor:** Nxënësi komunikon mendimin e vet rreth këngës së interpretuar; interpreton dhe reflekton emocionet që i krijon një këngë, apo pjesë muzikore gjatë interpretimit; vlerëson interpretimin dhe performimin e të tjerëve.
-) **Vlerësimi i veprave muzikore:** Nxënësi bën lidhje ndërmjet asaj që ndien dhe asaj që dëgjon në një vepër muzikore; bën gjykime kritike

dhe estetike ndaj një muzike të caktuar, duke u mbështetur në gjuhën muzikore, *ndryshueshmërinë e ritmeve muzikore, shpejtësinë muzikore, lartësinë e tingujve, karakterin e pjesëve muzikore*; ndan përvojën/mendimin e vet artistik me të tjerët; shpreh qartë mendimin e vet emocional për këngët apo veprat muzikore, duke përdorur gjuhë të thjeshtë muzikore gjatë argumentimit të ndjenjës emocionale që i shkakton muzika; përdor një fjalor të thjeshtë muzikor; respekton mendimin e shokëve; respekton pjesë muzikore të kulturave të tjera; merr pjesë në aktivitete të ndryshme brenda dhe jashtë shkollës.

Njohuritë për realizimin e kompetencave të lëndës

Shkathtësitë për realizimin e kompetencave të lëndës

KLASA 4

Muzika dhe emocionet

Përjetimi i muzikor dhe emocionet sipas *ritmit, shpejtësisë, ngjyrimit, dinamikës në pjesët muzikore*²:

- Lojë muzikore e kënduar.
- Air – J.S.Bach.
- Vallëzimi i Tarantelës – Xh. Rosini.
- Arrëthyesi – P.I. Çajkovski.

Nxënësi:

- i përgjigjet muzikës që dëgjon nëpërmjet njohurive të marra për *ritmin, shpejtësinë, ngjyrimin, dinamikën* me fjalët e veta;
- dëgjon fragmente muzikore dhe diskuton gjendjen emocionale të krijuar nga muzika, duke përdorur fjalor të thjeshtë muzikor: *e gëzueshme, e trishtueshme, e qetë, dramatike, marsh, e shpejtë, e ëmbël* etj.;
- përjeton muzikën sipas *ritmit, shpejtësisë, ngjyrimit, dinamikës* në mënyra të ndryshme për t'i shprehur sa më mirë kuptimin e tyre;;
- shpjegon me fjalë të thjeshta karakteristikat e muzikës që dëgjon dhe veçon dallimet që kanë ato nga njëra- tjetra;
- reagon ndaj muzikës që dëgjon, duke përdorur mjetet trupore, lëvizjet trupore, instrumentet me goditje për të shoqëruar atë;
- i përgjigjet karakterit të muzikës që dëgjon edhe nëpërmjet arteve të tjera, si:
 -) duke kërcyer,
 -) duke krijuar një poezi apo histori,

² Veprat muzikore për dëgjim mund të zgjidhen nga vetë mësuesi/sja apo autorët e teksteve. Mjafton që ato të plotësojnë konceptin që kërkohet mbi *ritmin, shpejtësinë, ngjyrimin, dinamikën*.

	<p>) duke ilustruar nëpërmjet artit pamor;</p> <ul style="list-style-type: none"> - lidh emocionet e përjetuara me imagjinatën që i krijon vepra muzikore.
KLASA 5	
<p>Muzika, kënga dhe instrumentet</p> <p>Përjetimi muzikor dhe emocionet nëpërmjet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Veprave³ muzikore vokale: <i>fëmijëve, grave dhe burrave.</i> - Veprave me instrumenteve muzikore: <i>me goditje, të lëkurës, me tela, me frymë.</i> 	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - evidenton zërat vokalë sipas zërave: <i>të fëmijëve, grave dhe burrave;</i> - evidenton instrumentet muzikore: <i>me goditje, të lëkurës, me tela, me frymë;</i> - dallon muzikën e kënduar nga muzika instrumentale, gjatë dëgjimit muzikor të veprave muzikore; - përjeton këngët e mësuara por edhe vepra të ndryshme muzikore dhe diskuton gjendjen emocionale të krijuar, duke përdorur fjalor të thjeshtë muzikor: <i>ritmike, e gëzuar, e trishtueshme, e qetë, dramatike, marsh etj.;</i> - përjeton muzikën sipas <i>ritmit, shpejtësisë, ngjyrimit, dinamikës</i> në mënyra të ndryshme, duke shprehur kuptimin e tyre; - prodhon punë të veta muzikore sipas njohurive të marra, duke përdorur media apo teknologji të ndryshme, dhe prezantuar ato në klasë; - respekton përjetimin dhe vlerësimin e shokut dhe të shoqes, lidhur me pjesët muzikore që dëgjon.
<p>Qëndrime dhe vlera:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dëgjon dhe shpreh përmes dëgjimit, karakteristika të muzikës përmes fjalës, lëvizjes, krijimit. - Shprehet rreth karakteristikave e ritmit dhe melodisë përmes dëgjimit. - Shpreh idetë e veta për muzikën që dëgjon. - Shprehet duke komunikuar artistikisht për një pjesë muzikore. 	

³ Veprat muzikore për dëgjim mund të zgjidhen nga vetë mësuesi/sja apo autorët e teksteve. Mjafton që nxënësit të përjetojnë dhe identifikojnë gjatë dëgjimit zërat vokalë dhe instrumentet muzikore.

- Demonstron vetëbesim në aktivitete të ndryshme muzikore/artistike.
- Shprehet dhe komunikon në mënyrë të pavarur.
- Merr pjesë aktive në veprimtaritë muzikore vetëm dhe në grup.
- Përdor imagjinatën dhe kreativitetin për të krijuar dhe interpretuar muzikën në grup.
- Demonstron vetëbesim në krijimet e veta muzikore vetëm ose në grup.
- Bashkëpunon vetëm dhe me të tjerë në një veprimtari muzikore.
- Respekton diversitetin ndaj kulturave të ndryshme muzikore që dëgjon.
- Respekton krijimet e veta dhe të tjerëve.
- Mban qëndrim ndaj këngëve dhe fragmenteve të ndryshme muzikore.
- Njeh dhe respekton trashëgiminë kulturore kombëtare dhe atë të kulturave të tjera.
- Zhvillon frymë bashkëpunimi dhe përgjegjësie gjatë këndimit apo krijimit muzikor.
- Demonstron përqendrim dhe durim gjatë punëve krijuese dhe interpretuese.

IV. UDHËZIME METODOLOGJIKE

Përdorimi i metodologjive efikase në procesin e të nxënit të muzikës është kusht në rritjen e cilësisë së arritjeve nga ana e nxënësve, duke i dhënë secilit mundësinë të shfaqë dhe të zhvillojë potencialin muzikor/artistik. Organizimi i mirë i procesit të mësimin të muzikës do të thotë që nxënësit të vendosen në situata konkrete dhe praktike, ku ata përjetojnë dhe provojnë vetë dukuritë dhe fenomenet muzikore. Kjo arrihet vetëm nëpërmjet një motivimi të drejtë dhe përkundrejt zhvillimit të një kompetence të caktuar e cila arrihet nëpërmjet rezultateve të të nxënit dhe tematikave përkatëse mësimore.

Mësimdhënia e muzikës, për nga vetë natyra, nënkupton një veprimtari krijuese, shprehëse, emocionale. Çdo përmbajtje dhe veprimtari mësimore muzikore, është e pëlqyeshme dhe krijon emocione, kur nxënësit drejtohen drejt saj në mënyrë të vetëdijshme, ç'ka u mundëson atyre shprehjen e potencialit të tyre intelektual/krijues dhe artistik në shumë aspekte.

Mësimdhënia e muzikës synon gjithëpërfshirjen dhe bazohet në mësimdhënien e nxënien bazuar në kompetenca; mësimdhënien me në qendër nxënësin dhe mësimdhënien e nxënien e integruar.

Nxënësit e një klase janë të ndryshëm, për sa i përket mënyrës se si ata nxënë: individualisht, në grup, nën udhëheqjen e mësuesit, të pavarur, me anë të mjeteve konkrete etj.

Planifikimi dhe përzgjedhja e metodave të mësimdhënies në mësimin e muzikës mban parasysh:

-) kompetencat kryesore të të nxënit të muzikës;
-) lidhjen konceptuale, ruajtjen e koherencës vertikale të njohurive e aftësive në kuptimin dhe ndërtimin e çdo njohurie dhe edukimi i çdo aftësie mbështeten në ato të mëparshmet;
-) formimin dhe edukimin e aftësive bazë muzikore;
-) rëndësinë e zbatimeve krijuese/interpretuese/vlerësuese muzikore, brenda dhe jashtë klasës, të cilat lidhin konceptet muzikore me situata të jetës reale;
-) rëndësinë e përdorimit të mjeteve muzikore konkrete didaktike dhe ato të teknologjisë;
-) veçoritë e interpretimit në mënyrë individuale dhe në grup;
-) nevojën e individit për të nxënë gjatë gjithë jetës;
-) rëndësinë e qëndrimit pozitiv ndaj lëndës së muzikës dhe vlerësimit të përdorimit të gjithanshëm të saj;
-) nxitjen e bashkëveprimit mësues-nxënës në kuptimin që në procesin mësimor mësuesi dhe nxënësi janë plotësues të njëri-tjetrit.

Një mësimdhënie e mirëmenduar dhe e mirëplanifikuar, krijon kushtet e nevojshme për një nxënie të suksesshme dhe lehtëson, si punën e mësuesit, ashtu edhe atë të nxënësit. Kompetencat muzikore të përcaktuara në këtë program, zhvillohen nëpërmjet situatave të të nxënit që kanë në qendër pjesëmarrjen aktive të nxënësve në muzikë. Ata janë aktivë kur përfshihen në veprimtari, zbulime, krijime ose simulime të njohurive, interpretime/performime, qëndrime dhe gjykime. Për të siguruar këtë pjesëmarrje aktive të nxënësve, mësuesi duhet të krijojë një atmosferë që i bën ata të ndihen të lirshëm dhe të zhdërvjellët për të zhvilluar njohuritë e

tyre në muzikë.

Gjithashtu, është e rëndësishme që nxënësi të punojë me situata ku i kërkohen arsyetime apo përgjigje të pyetjeve të tilla si “..pse më pëlqen?”, “...” ku e kam dëgjuar më parë këtë melodi...?”, “...a është melodioze?”, “..çfarë ndodh nëse e këndojmë më lart?” etj. Në këtë mënyrë ai inkurajohet të reflektojë mbi veprimet e tij dhe të ndërmarrë situata të reja.

Projektet kurrikulare afatgjata lejojnë nxënësin të zbatojë njohuritë dhe aftësitë që zotëron nga njëra anë dhe nga ana tjetër arrin të krijojë lidhje integruese me lëndë të tjera në fushën e arteve dhe jashtë saj. Diskutimet gjatë realizimit të tyre janë mundësi shumë e mirë për realizimin e kompetencave muzikore/artistike, por mbi të gjitha të kompetencave kyçe.

V. UDHËZIME PËR VLERËSIMIN

Në përputhje me parimet e qasjes së të nxënësve bazuar në kompetenca, vlerësimi konsiderohet si element i mësimdhënies, i cili përqendrohet në nivelin e arritjes së kompetencave. Informacioni i siguruar nga vlerësimi, i ndihmon mësuesit të kuptojnë anët e dobëta dhe anët e forta të nxënësve në përmbushjen e kompetencave, u jep mundësitë për mirësimin e mësimdhënies dhe të pajisin nxënësin me informacionin përkatës për progresin e tij. Sigurisht është i domosdoshëm edhe vlerësimi i përmbajtjes lidhur me zotërimin e njohurive dhe demonstrimin e aftësive muzikore nëpërmjet treguesve të besueshëm për progresin e tyre (p.sh: vetëvlerësimi, interpretim i një liste këngësh dhe lojërash muzikore për fëmijë, portofol me punë muzikore, prezantim i krijimeve të ndryshme të realizuara).

Vlerësimi përshkon gjithë procesin mësimor dhe i shërben përmirësimit të këtij procesi. Në muzikë, ndryshe nga lëndët e tjera, mbështetet në parimin e krijimit individual, ku çdo nxënës posedon dhe zhvillon prirjet e veta të veçanta, duke u shprehur në mënyrë individuale. *Inkurajimi, imagjinata muzikore, shprehja origjinale dhe krijuese, përjetimi artistik, interpretimi dhe prezantimi* i punëve muzikore janë forma, të cilat ndihmojnë në vlerësimin e punës krijuese të nxënësve në muzikë dhe arte. Gjithashtu, pjesëmarrja individuale por edhe në grup, në aktivitetet artistike të ndryshme që organizohen në klasë, shkollë dhe në komunitet, janë pjesë e procesit të vlerësimit.

Vlerësimi mbështetet tërësisht në rezultatet e të nxënësve dhe objekt i vlerësimit janë puna për formimin e kompetencave muzikore tek nxënësit, që ai/ajo të jetë në gjendje të krijojë, performojë/interpretojë dhe vlerësojë saktë dhe bukur muzikën. Arritjet në fushën e muzikës dhe të arteve janë më shumë individuale, prandaj duhet edhe të vlerësohen si të tilla.

Kjo gjë bëhet në funksion të matjes së kompetencave muzikore, që arrin të zhvillojë dhe demonstrojë nxënësi gjatë procesit mësimor, vetëm ose në grup, përmes *të kënduarit, dëgjuarit muzikor, të krijuarit, të analizuarit të pjesëve artistike* etj.

Portofoli i nxënësit, është një tjetër mundësi vlerësimi, është një koleksion i punimeve përgjatë vitit shkollor në muzikë. Ai mund të përmbajë krijime, projekte kurrikulare, prodhime të ndryshme të CD-ve e DVD-ve në dobi të veprimtarive të ndryshme shkollore, etj.

Vlerësimi i nxënësve në shkallën e tretë dhe të katërt bëhet sipas kompetencave përkatëse që ata duhet të zhvillojnë.

VI. MATERIALE DHE BURIME MËSIMORE

Gjatë mëimit të muzikës për realizimin e kompetencave, mësuesi përdor mjete didaktike dhe burime të ndryshme, të cilat nxënësi i dëgjon, i përjeton, i shikon, i përdor, etj. Ai përdor mjete vizuale, teknologji të nevojshme, jep ndihma të veçanta, përshtat shembuj të ndryshëm muzikorë, krijon mjedisin për aktivitete alternative etj. Teknologjia ka një ndikim të madh në muzikë duke ndihmuar nxënësit të zbulojnë dhe përjetojnë njëkohësisht këngë, lojëra muzikore, vepra muzikore të ndryshme, duke zhvilluar aftësitë e tyre në studimin e muzikës.

Mësuesi përdor fjalë dhe fjali të qarta, të sakta, kuptimore dhe me një fjalor të pastër të gjuhës muzikore. Mësuesi siguron qasje përmes përdorimit të teksteve dhe materialeve të përshtatshme me moshën dhe mundësinë e nivelit të të mësuarit. Ai u prezanton/sqaron nxënësve përmbajtjet e caktuara ose shkathhtësitë që ata duhet të performojnë.

Mësuesi u krijon mundësi nxënësve të demonstrojnë apo prezantojnë me anë të medieve detyra dhe projekte të ndryshme.

Muzika studiohet përmes njohjes dhe përdorimit të mjeteve, materialeve, teknikave e procedurave specifike muzikore, p.sh.:

instrumentet ORF, ndërsa për dëgjim muzikor, shikim të shfaqjeve për ndjekjen e pjesëve muzikore, këngëve përdoren magnetofoni, TV, CD dhe DVD .

Përveç materialeve shfrytëzohen edhe burime mësimore si teksti shkollor, interneti etj.

Disa nga mjetet më të përdorshme didaktike janë:

- *Mjetet pamore natyrore si:* objektet natyrore që shërbejnë për të demonstruar tingujt, zhurmat, etj.
- *Mjetet audiovizive si:* televizion, magnetofon, video, video-projektor, kompjuter, internet,CD, DVD.
- *Mjetet dëgjimore:* radio, magnetofon etj.
- *Mjetet verbale, tekstet si:* tekstet mësimore (të detyruara), libri i mësuesit, fletoret e punës, katalogë, albume që mund të përdoren në shkollë për të mbështetur punën e nxënësve dhe demonstruar vepra të ndryshme muzikore. Këto burime duhet të diskutohen dhe vlerësohen nga stafi si një pjesë e planit të tyre për muzikën. Ky plan duhet të jetë i rëndësishëm për të përzgjedhur burimet e dyta, të cilat ndihmojnë për të mbështetur nxënësit në punët e tyre krijuese dhe performuese, si dhe në kryerjen e krijimeve të ndryshme.
- *Mjedisi mësimor si:* klasa,kabinetet e muzikës etj.